

5) терміни на позначення професій людей, зайнятих у кіновиробництві (*art director – художній режисер, camera operator – оператор, director of photography – режисер-оператор, screen writer – сценарист*).

Висновки. Отже, семантичний спосіб творення англомовної кінематографічної термінології був основним на початку її розвитку. Змінюючи своє значення шляхом термінологізації та ретермінологізації, одиниці надходили до неї із загальноживаної мови та інших галузей. Основними тематичними групами кінематогра-

фічних термінів англійської мови є терміни на позначення об'єктів і засобів кінообладнання, терміни на позначення якостей, технічних характеристик об'єктів і засобів кінообладнання, терміни на позначення періодів, видів зйомок і технік кіновиробництва, терміни на позначення жанрів та піджанрів кінофільмів, терміни на позначення професій людей, зайнятих у кіновиробництві. **Перспективи** подальших досліджень убачаємо в аналізі структурно-семантичних особливостей англомовних термінів галузі кінематографії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Головин Б.Н., Корбин Р.Ю. Лингвистические основы учения о терминах. Москва : Высшая школа, 1987. 104 с.
2. Дубічинський В.В., Васенко Л.А. Прикладне термінознавство : начальний посібник. Харків : НТУ «ХПІ», 2003. 145 с.
3. Д'яков А.С, Кияк Т.Р., Куделько З.Б. Основи термінотворення. Київ : Академія, 2000. 218 с.
4. Казарина С.Г. Типологические характеристики отраслевых терминологий. Краснодар : Изд-во Кубанской государственной медицинской академии, 1998. 276 с.
5. Кобозева И.М. Семантические проблемы анализа политической метафоры. *Вестник Московского университета: Серия 9. Филология*. 2001. № 6. С. 132–148.
6. Куц Е.О. Історія розвитку, структурно-семантичні особливості та способи творення кінематографічних термінів англійської мови. *Науковий вісник Чернівецького університету* : збірник наукових праць. Чернівці : Видавничий дім «Родовід», 2014. Випуск 690–691: Германська філологія. С. 308–313.
7. Орел Т.Н. Структура и номинативно-образовательные характеристики английской терминотворения телекоммуникации. Москва : Изд-во Моск. ун-та имени В. Ломоносова, 2005. 286 с.
8. Петровская О.С. Специфика семантики термина отрасли кинематографии. *Интеграция науки и производства* : 1ая Международная научно-практическая конференция ТГТУ. Тамбов, 2008. С. 152–154.
9. Соловйова Н.В. Функціонально-стилістична диференціація фахової лексики. Полтава : Бліц, 2000. 115 с.
10. Longman Dictionary of the English Language and Culture / ed. by A.S. Hornby. London : Longman, 1992. 1528 p.

УДК 811.111 (41J)342

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2020.14-1.11>

ПРОСОДИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ МОВЛЕННЯ ЧОТИРЬОХ РЕГІОНІВ ІРЛАНДІЇ

PROSODIC CHARACTERISTICS OF SPEECH OF THE REPRESENTATIVES OF THE FOUR REGIONS OF IRELAND

Бубнов Д.В.,

orcid.org/0000-0002-0575-777X

*аспірант кафедри теоретичної і прикладної фонетики англійської мови
Одеського національного університету імені І.І. Мечникова*

У пропонованій статті досліджено регіональні просодичні особливості ірландської англійської. Становлення національного варіанта ірландської англійської стало можливим завдяки унікальній лінгвістичній ситуації, яка склалася в результаті тривалого історичного процесу встановлення контактів між англійською мовою Великої Британії та кельтською мовою на території Ірландії. Починаючи з XIX ст. і дотепер англійська мова Ірландії, котра має неоднорідну структуру і склалася під постійним впливом ірландської мови, відома як Hiberno-English, посідає чільне місце в мовній спільноті Ірландії. Вона має статус другої державної мови, вживається різноманітними соціальними верствами населення, виконує всі функції національної мови.

В результаті історично зумовленого взаємовпливу двох мов – ірландської та англійської – з'явилась ірландська англійська – варіант англійської, який відображає ірландський вплив на всіх лінгвістичних рівнях, починаючи зі звукового ладу й ритму, і закінчуючи словниковим складом, ідіоматичними висловами і структурою речення.

Відповідно до мети і завдань дослідження, в роботі розглянуто просодичні особливості мовлення представників чотирьох регіонів Ірландії, різних за гендерними групами. Проведене комп'ютерним методом дослідження дозволило визначити основні частотні параметри мовлення представників кожного з досліджуваних регіонів.

Частотні показники мовлення виявили, що середній рівень ЧОТ маркує мовлення жінок із Півдня та південно-східних регіонів, а в чоловічому мовленні Півночі демонструє значно менші показники.

Аналіз діапазону ЧОТ підтвердив загальну англійську тенденцію до більш широкого діапазону ЧОТ у жіночому мовленні.

Показники частотного інтервалу не виявили суттєвих розбіжностей між чоловічим і жіночим мовленням, що свідчить про рівномірну реалізацію діапазону в обох регістрах. Локалізація максимумів ЧОТ показала, що найчастотніший максимум ЧОТ локалізується і в жіночих, і в чоловічих групах на термінальному (ядровому) складі, а в регіональних групах – як на першому складі, так і на ядровому.

Ключові слова: регіональний, просодичний, ірландський, ЧОТ, діапазон, англійська.

The research looks at regional prosodic peculiarities of Irish English. The formation of national variant of Irish English has become possible due to the unique linguistic situation which was formed as the result of long historical process of establishing contacts between English language of Britain and Celtic language on the territory of Ireland. Beginning from the 19th century till the present days English language in Ireland having heterogeneous structure and being formed under the constant influence of Irish language, known as Hiberno-English occupies dominant position in the linguistic society of Ireland. It has the status of the second state language in the country, used by various social layers of the population and fulfils the functions of the national language.

Irish English originated in the result of historically depended interaction of two languages – Irish and English. This variant of English language reflects Irish influence on all linguistic levels, beginning from sounds and rhythm and finishing with vocabulary, idioms, idiomatic expressions and sentence structure.

According to the aim and tasks of the research work prosodic peculiarities of the representatives of four regions of Ireland under the influence of gender groups were analysed. The conducted computer investigation allowed to define main frequency parameters of the analysed representatives of each investigated region.

Frequency parameters showed that average level of frequency mark female speech from the South and South East regions, male speech from the North demonstrates far lower data. Frequency range analyses has confirmed general English tendency as to much wider frequency range in female speech.

Frequency interval parameters hasn't reveal any essential differences between male and female speech, testify to even range realization in both registers. Maximum frequency localization showed that the most frequent use is localized on the nucleus in both male and female speech and in regional groups on both first stressed syllable and the nucleus.

Key words: regional, prosodic, Irish, frequency, range, English.

Постановка проблеми. З одного боку, для ірландського варіанта англійської мови характерний вплив ірландської мови, а з іншого – загальні тенденції розвитку притаманні й іншим національним та регіональним варіантам англійської мови.

Ірландський національний варіант англійської мови має свою історію розвитку від XIX ст. і дотепер. Основу його розвитку складають діалекти південної й північної Ірландії.

Становлення національного варіанта ірландської англійської стало можливим завдяки унікальній лінгвістичній ситуації, яка склалася в результаті тривалого історичного процесу встановлення контактів між англійською мовою Великої Британії та кельтською мовою на території Ірландії.

Як члени однієї індоєвропейської сім'ї мов, ці мови мають типологічні та структурні відмінності в області граматики, в тому числі й порядку слів, категорії артикля, часової та аспектною системи, ролі прийменників та інформації про склад речення. Але більш істотно ці відмінності, на думку дослідників ірландської англійської, проявляються в царині лексичних зв'язків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема вивчення фонологічної системи національних варіантів мови продовжує бути

однією з найважливіших у сучасному мовознавстві. За останні десятиліття вона привертала увагу багатьох вітчизняних (Щ.Р. Валігура, О.В. Костроміна, В.І. Скибіна, О.І. Стеріополо) та зарубіжних (Дж. Велс, У. Лабов, П. Традгіл, Д. А. Шахабова, Т.І. Шевченко) дослідників.

У працях цих учених описані соціокультурні та історичні умови, в яких відбувалося становлення й розвиток різноманітних форм існування мови в межах певного національного варіанта.

Наразі ірландський варіант англійської мови не дістав наукової кваліфікації в дослідницькій практиці, не визначено статус ірландської англійської, а її просодична специфіка ніколи не була предметом системного аналізу в межах сучасних соціофонетичних студій.

Постановка завдання. Метою дослідження є вивчення просодичних особливостей у мовленні представників південної й північної Ірландії. Для досягнення мети було вирішено такі завдання: по-перше, визначено зони існування південної та північної ірландської англійської, діалекти, які існують у досліджуваних ареалах; по-друге, виявлено специфічні просодичні ознаки південної та північної зони існування ірландської англійської.

Виклад основного матеріалу. Дослідник ірландської мови Дж. Адамс провів дві пара-

лельні лінії вздовж мапи, одну з Бундорана до Дундалка, а іншу з Дрогеди до Сліго, і виділив зону існування північної та південної ірландської англійської. На думку автора, Південна зона відрізняється відносною однобічністю мови, й охоплює такі графства, як Дублін, Уїклоу, Уексфорд, Карлоу, Кілдаре, Лейке та Оффалай, які раніше вважались кельтською територією. На півночі поширення ірландської англійської є менш однорідним, оскільки протягом XVIII та XIX ст. англійська поширювалась на ці території двома напрямками. Вона розповсюджувалась на північ з Пейла в напрямку Ольстера, і на південь – із центральної частини Ольстера до кордону з Ірландською республікою, і саме через це ми можемо виявити різноманітні фонологічні та лексичні особливості, характерні для південного й північного варіанта ірландської англійської [4, с. 56].

Є.В. Власова зазначає, що найважливішим фактором для мови було те, що мовці різними діалектами англійської мови змішувались із мовцями шотландської в найрізноманітніших кутках північної Ірландії. Через таке змішування зникли певні риси, характерні для тих або інших англійських діалектів. Наприклад, у мовленні вихідців з Девоншира й західного Сомерсета не збереглася колись притаманна їм риса уессекського діалекту, вимови на початку слів звуків [z] замість [s] та [v] замість [f] у словах *zide* замість *side*, *zummer* замість *summer* та *volk* замість *folk*.

Той факт, що англійські діалекти порівняно з шотландськими були більш наближеними до стандартної англійської мови, привів до тенденції асиміляції мовлення з місцевими формами стандартної англійської, поширеної тут у XVII ст., яка не отримала тих рис, які є характерними зараз в Англії для RP (Received Pronunciation) вимови стандартної англійської мови [2, 31–33].

У результаті історично зумовленого взаємовпливу двох мов – ірландської та англійської – з'явилась ірландська англійська – варіант англійської, який відображує ірландський вплив на всіх лінгвістичних рівнях, починаючи зі звукового ладу й ритму, і закінчуючи словниковим складом, ідіоматичними висловами і структурою речення [5, с. 5].

Таким чином, починаючи з XIX ст. і дотепер англійська мова Ірландії, котра мала неоднорідну структуру та складалася під постійним впливом ірландської мови, відома раніше як один з діалектів – *Hiberno-English*, посідає чільне місце в мовній спільноті Ірландії. Вона має статус другої державної мови країни (хоча використовується більшою частиною громадян, ніж ірландська), вживається різними соціальними верствами населення, виконує всі функції національної мови. Ірландською англійською пишуть книги, видають журнали, газети та інші ЗМІ, складаються словники й підручники, що фіксують особливості ірландської англійської в царині фонетики, лексики, граматики.

У запропонованому дослідженні зроблено спробу визначити частотні характеристики мовлення представників південної й північної Ірландії, виділити загальні та відмінні характеристики, які можуть виступати просодичними маркерами.

Методом інструментального аналізу за допомогою пакета PRAAT 5.3.8. послідовно визначалися такі показники:

- Максимальне і мінімальне значення ЧОТ (у Гц);
- Максимальний діапазон ЧОТ (у Гц)
- Середній рівень ЧОТ (у Гц)
- Характер реалізації діапазону ЧОТ (у відносних одиницях).

Попередні дослідження із соціофонетики підтверджують той факт, що основним джерелом просодичної інформації є частота основного тону (ЧОТ). Частота основного тону – акустичний корелят висоти тону – є однією з найбільш універсальних супрасегментних характеристик. Чот є обернено пропорційною тривалості одного циклу роботи голосових зв'язок [1].

У результаті аналізу мовлення ірландців виявлено такі територіальні особливості середнього рівня ЧОТ і максимального діапазону ЧОТ (табл. 1).

Порівнюючи середні показники ЧОТ мовлення представників різних територіальних регіонів Ірландії, можна помітити, що найвищі показники зареєстровані в мовленні жінок з Півдня Ірландії (м. Корк) та південного сходу

Таблиця 1

Середній рівень ЧОТ (Гц)

Інформанти	Середній рівень ЧОТ			
	Південь м. Корк	Південний схід м. Дублін	Північ м. Деррі	Центр м. Геллоуей
Чоловіки	119	121	88	94
Жінки	204	203	179	180

(м. Дублін); найменші показники – у мовленні чоловіків із м. Деррі.

Нижченаведена інтонограма ілюструє отримані результати.

Наступна інтонограма представляє фразу з мовлення чоловіка-інформанта.

З огляду на отримані дані, середній рівень частоти основного тону (ЧОТ) у мовленні жінок, мешканок Ірландії як південної, так і північної, значно перевищує середній рівень ЧОТ у мовленні чоловіків, що у відсотковому співвідношенні складає приблизно 50%.

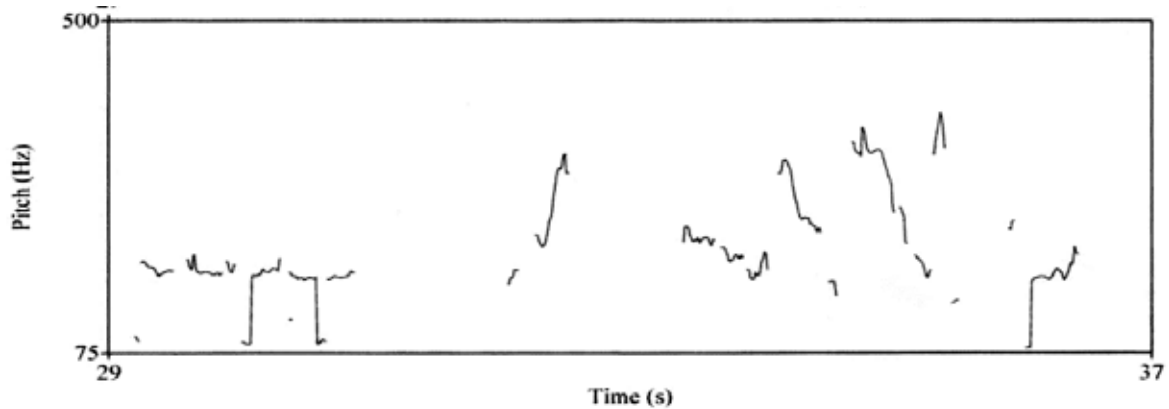

Рис. 1. Інтонограма фрази: *I left the north of Ireland when I was 18. That's probably about hmm 15 years ago* у мовленні жінки-інформанта

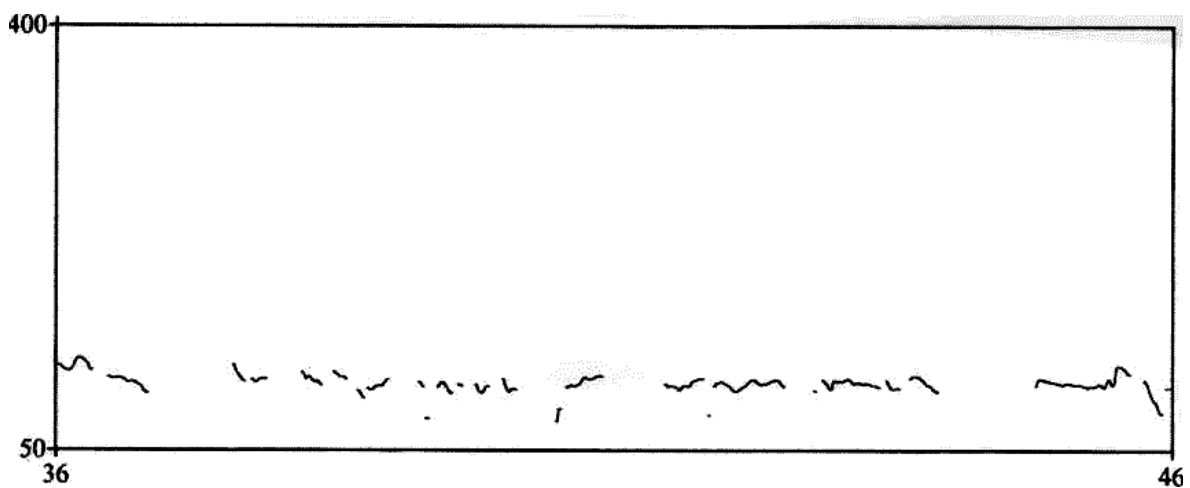

Рис. 2. Інтонограма фрази: *Yeah, I tried to give him a few notes, and then he just grabbed the whole wallet and took it all*

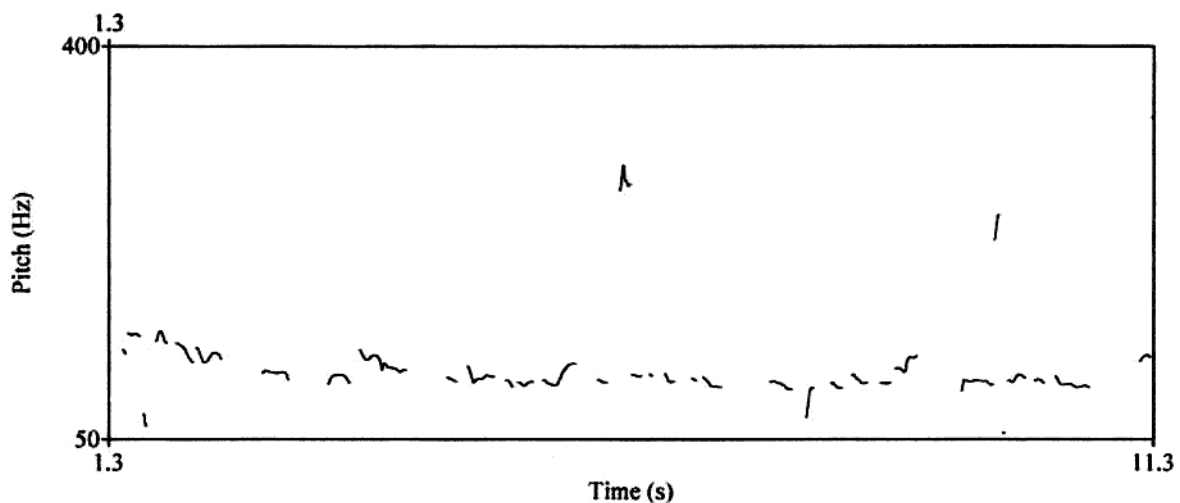

Рис. 3. Інтонограма фрази: *OK, once upon a time, I went on a holiday from hell in Gran Canaria, which is off the coast of uh, uh ea- of West Africa and went with my best friend from school and his family...*

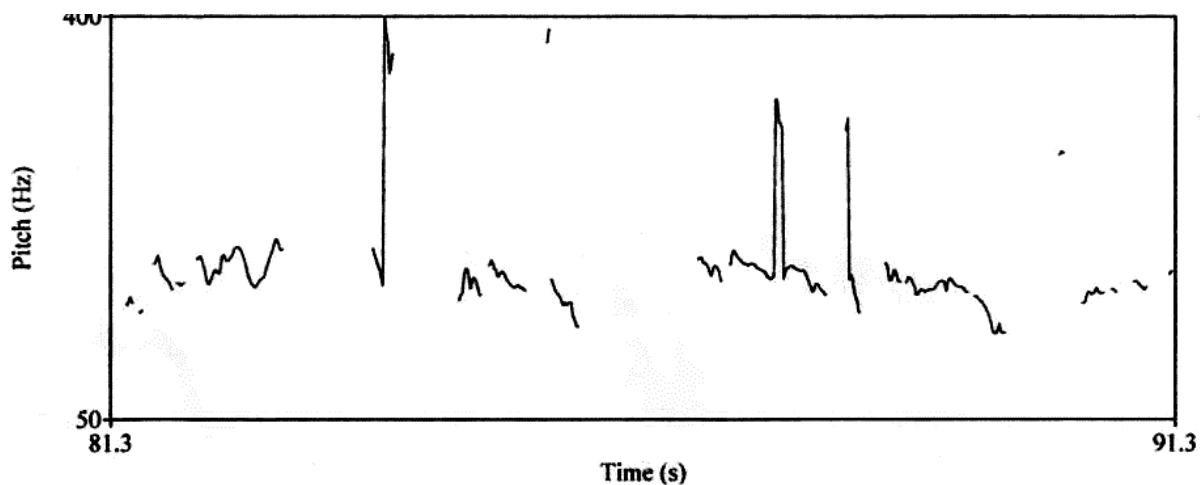
Таблиця 2

Показники частотного діапазону в мовленні ірландців. Гендерна та територіальна диференціація

Інформанти	Середній рівень ЧОТ			
	Південь м. Корк	Південний схід м. Дублін	Північ м. Деррі	Центр м. Геллоуей
Чоловіки	115	102	92	99
Жінки	195	201	164	215

Таблиця 3

Інформанти	Частотний інтервал (у відносних одиницях)			
	Південь	Південний схід	Північ	Центр
Чоловіки	1,25	1,3	1,1	1,2
Жінки	1,7	1,6	1,5	1,8

Рис. 4. Інтонограма фрази: *It was more freedom, you know. But there was a lot of, um, there was no, none of this, like, children nowadays or like parents are too attentive to them*

Аналіз діапазону ЧОТ у мовленні жіночих і чоловічих груп підтвердив загальноанглійську тенденцію щодо наявності більш широкого частотного діапазону в жіночому мовленні (таблиця 2).

Отримані результати підтверджують висновок Т.І. Шевченко про те, що більш широкий діапазон мовлення притаманний жінкам, і свідчить про їх виражену просодичну експліцитність, у той час як чоловікам більше властива лексична експліцитність [3, 35].

Приклад найвужчого діапазону ЧОТ представлено в мовленні чоловіка з Півночі, з міста Деррі.

Такий вузький діапазон мовлення створює ефект монотонності звучання.

Прикладом найширшого діапазону є фрази з мовлення жінок з Геллоуею (рис. 4).

Наступним етапом аналізу було визначення частотного інтервалу мовлення. Результати цього етапу наведені в таблиці 3.

Як свідчать отримані результати, в мовленні чоловіків і жінок реалізація інтервалу має збалансований характер, коефіцієнт коливається

в таких межах: 1,6 відн. од. в жіночому мовленні і 1,2 відн. од. в чоловічому мовленні.

Серед мовлення жінок найвищі показники частотного інтервалу зафіксовані в мовленні жінки з центру Ірландії, з міста Геллоуей. Жінки використовують можливості голосу у верхньому регістрі, переважно в позитивному частотному інтервалі. Проведений аналіз дозволив виокремити низку ознак, які притаманні кожному з досліджуваних регіонів Ірландії.

Отримані інтонограми з мовлення ірландців дозволили визначити локалізацію максимумів ЧОТ. Ми можемо зробити висновок, що у спонтанному мовленні як чоловіків, так і жінок найчастотнішим є пік на термінальному тоні (51% в чоловічому мовленні і 52% в жіночому). У регіональних групах частотнішим є перший наголошений склад в мовленні мешканців Півдня і Центру (51%), другим за частотністю є термінальний тон (39%). Локалізація максимумів у шкалі має найменший відсоток в усіх регіональних групах.

Висновки. Відповідно до мети і завдань дослідження, в роботі розглянуто просодичні особливості мовлення представників чотирьох регіонів Ірландії, різних за гендерними групами. Проведене комп'ютерним методом дослідження дозволило визначити основні частотні параметри мовлення представників кожного з досліджуваних регіонів.

Частотні показники мовлення виявили, що середній рівень ЧОТ маркує мовлення жінок із Півдня та південно-східних регіонів, а в чоловічому мовленні Півночі демонструє значно менші показники.

Аналіз діапазону ЧОТ підтвердив загальну англійську тенденцію до більш широкого діапазону ЧОТ у жіночому мовленні.

Показники частотного інтервалу не виявили суттєвих розбіжностей між чоловічим і жіночим мовленням, що свідчить про рівномірну реалізацію діапазону в обох регістрах. Локалізація максимумів ЧОТ показала, що найчастотніший максимум ЧОТ локалізується і в жіночих, і в чоловічих групах на термінальному (ядровому) складі, а в регіональних групах – як на першому складі, так і на ядровому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Блохина Л.П. Методика анализа просодических характеристик речи. Москва : МГПИИЯ, 1997. 86 с.
2. Власова Е.В. Структурно-семантические и прагматические характеристики английского языка в речи ирландцев. Автореф. дис. канд. филол. наук : 10.02.04. Астрахань, 2008. 19 с.
3. Шевченко Т.И. Фонетика и фонология английского языка: *Курс теоретической фонетики английского языка для бакалавров*. Дубна : Феникс+, 2011. 256 с.
4. Adams G.V. The dialects of Ulster. *The English language in Ireland*. – Cork and Dublin: The Mercier Press, 1985. 175 p.
5. Trudgill P. New-Dialect Formation : The Inevitability of Colonial Englishes. Edinburgh University Press, 2006. 180 p.

УДК 811.111'373.4'0:61

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2020.14-1.12>

ENGLISH MEDICAL LEXICOGRAPHY: DIACHRONIC ANALYSIS

АНГЛОМОВНА МЕДИЧНА ЛЕКСИКОГРАФІЯ: ДІАХРОНІЧНИЙ АНАЛІЗ

Gordiyenko O.V.,

orcid.org/0000-0003-2936-2630

Candidate of Philology

*Associate Professor of the Department of Foreign Languages
Zaporizhzhya State Medical University*

The article is devoted to the medical lexicography diachronic analysis in the context of historical development of English medical terminology. The research covers the period from 13 century to 2020 year. The corpus comprises 487 medical dictionaries (only first issue) of different types collected from the catalogues of National Library of Medicine, Simon Frazer University Library, The British Library, The Internet Archive, Library of Congress, WorldCat, National Ukrainian Library named after V.I. Vernadskyi.

The methodology used has a complex character and combines historical and etymological approach, comparative analysis and method of dictionary criticism. The study covered the observation of linguistic and extralinguistic factors. Among linguistic we distinguished the history of medical term, history of English, development of general and medical lexicography with its theoretical and practical features. As extralinguistic – the history of medicine and history in general taking into consideration the events specific for medical reference books (dictionaries) creation.

The juxtaposition of the results suggested such periodisation of medical lexicography in general and English medical lexicography (EML) in particular. The achieved results helped to divide EML into two periods: pre-lexicographic (XIII c. – XVI c.) and lexicographic (XVII c. – 2020). The lexicographic period (XVII c. – 2020) consists of developing (XVII c. – XVIII c.) (internationalization of medical terminology and terminography, the need for translation dictionaries, the birth of EML) and developed (XIX c. – 2020) (the development of EML, the creation of practical and theoretical instruments in EML).

The developed period was subdivided into 3 parts: 1. 19 c. – 1918 year; 2. 1919 – 1945 years; 3. 1946 – 2020 years. The results showed that English medical lexicography is a complex system developing in the context of global scientific and technical progress with its distinct features of each period in EML and helped to come to conclusion that EML has its rich history, but still needs the solution of some theoretical and practical issues for fruitful professional communication in medicine.

Key words: medical lexicography, English medical terminology, medical dictionary, periodisation, extralinguistic and linguistic factors.